

מים זכים

זורשי רשומות אמרו 'אין מים אלא תורה'
שנאמר 'הוי כל צמא לכו למים' (ב"ק פב).

פרשת תזריע - שבת ר"ח

הני"ל, - [וע"ע בהגהות רע"א שם, במש"כ ליישב שדברי הירושלמי אינם סותרים לדברי המג"א הני"ל, עיי"ש].

[וע"ע בשו"ת 'שבט הלוי' (ח"י סי' יז שאלה ה), שביאר בדעת הדג"מ והב"מ הני"ל, שהטעם שתפילת המנחה ה'תדירה', אינה נדחית מפני תפילת המוסף, אע"פ שיש לתפילת המנחה תשלומין בערבית, - הוא משום דמ"מ הרי מעיקר הדין צריך להתפלל את תפילת המנחה בזמנה, עיי"ש].

ולהלכה יעוי' במשנ"ב (שם ס"ק יג), שנראה שנטה להכריע כדעת הדגול מרבבה והבית מאיר הני"ל, שיתפלל מנחה ולא מוסף עיי"ש, - וכ"כ בשו"ת 'שבט הלוי' הני"ל, שהמשנ"ב נוטה לדברי הדג"מ והב"מ הני"ל, עיי"ש ואכמ"ל בזה.

- ד -

אמנם אע"פ שלגבי שאר שבתות השנה, נראה מדברי המשנ"ב הני"ל, שנטה להכריע כדעת הדגול מרבבה והבית מאיר הני"ל, שיתפלל מנחה ולא מוסף, - אך מ"מ לגבי שבת קודש פרשת תזריע הבעל"ט, יש מקום גדול לדון ולומר, דיתכן דלגבי שבת זו, גם הדגול מרבבה והבית מאיר הני"ל יודו להמג"א, שבשבת זו יתפלל מוסף ולא מנחה, וכדלהלן.

דהנה יעוי' ב'פתחי תשובה' (יו"ד סי' רפה, ב) שדן בהא דקיי"ל, דתפילין קודמים למזוזה וציצית כיון דתפילין הוו חובת הגוף, ולכן אם יש לו ממון בכדי לקנות רק אחד מהם, צריך לקנות תפילין (אם אינו יכול להשיג תפילין בהשאלה).

הסתפק הפתחי תשובה, מה הדין כאשר יש לו מעות בכדי לקנות, או רק תפילין, או אפשרות שנייה, הוא יכול לקנות במעות, גם מזוזה וגם ציצית, כיון שדמיהן מועטים, - האם ב' מצוות שאינן חובת הגוף, קודמות למצוה אחת שהיא חובת הגוף, - או"ד דהתפילין שהם חובת הגוף, קודמים גם לב' מצוות שאינן חובת הגוף, - עיי"ש שנשאר בזה בספק.

- ה -

ומעתה יש לחקור ולפלפל טובא בתפילת מוסף של שבת ר"ח, האם תפילת המוסף נחשבת כקיום ב' מצוות, - כיון דבעצם יש מצוה אחת בפני עצמה, להתפלל מוסף משום מוסף דשבת, - וישנה עוד מצוה נוספת בפני עצמה, להתפלל מוסף משום מוסף דר"ח, - ורק מ"מ בכדי שלא להרבות בתפילות וברכות, לכן תיקנו לכלול את ב' המוספים של שבת ושל ר"ח בתפילה אחת, - אך בעצם מקיימים בתפילת מוסף דשבת ר"ח, ב' מצוות נפרדות.

הנה יש לדון, מה יהי' הדין בשבת קודש פרשת תזריע תשע"ט הבעל"ט, כאשר אחד בשגגה לא התפלל מוסף ומנחה עד סמוך לשקיעה, - וכעת נשאר לו זמן להתפלל מבעוד יום רק תפילה אחת, או מוסף או מנחה, - ועתה יש לדון, את איזו תפילה מבין שתיהם עליו להתפלל כעת.

ולכאוי' יש מקום גדול לדון ולומר, שההכרעה בנידון הני"ל בשב"ק פרשת תזריע הבעל"ט, תהי' שונה ממה שהיינו מכריעים בנידון הני"ל בשאר שבתות השנה.

ויש לפלפל טובא בזה, וכדלהלן.

- א -

דהנה לגבי הנידון הני"ל בשאר שבתות השנה, נחלקו בזה הפוסקים, - **דהמג"א** (סי' רפו ס"ק ג) כתב, דני"ל שמי שעומד סמוך לערב, ועדיין לא התפלל לא מוסף ולא מנחה, וכבר אין לו שהות להתפלל שתייהן, **יתפלל כעת מוסף, כיון דלמנחה יש תשלומין בערבית**, (ומשא"כ אם הי' מתפלל כעת מנחה, הרי הי' מפסיד בזה לגמרי את תפילת המוסף, כיון שאין לה תשלומין).

[וע"ע בהגהות רע"א שם, שכתב וז"ל 'גם נלע"ד דדינא דהמג"א (דיתפלל כעת מוסף, הוא) רק בשוגג, אבל בהזיד והמתין עד סמוך לערב, בזה אם נפסוק דיתפלל מוסף, ממילא הוי לגבי מנחה כמזיד, כיון דע"י פשיעתו בא לו שאינו יכול להתפלל מנחה, ולא יהא לו תשלומין, משום הכי (בגוונא שהזיד) באמת מנחה קודם...', עכ"ל].

- ב -

והעולה, שכאשר הוא נמצא במצב שבי' התפילות שוות, ואין לו אפשרות תשלומין לא למוסף ולא למנחה, הדין הוא שמנחה קודמת למוסף, כיון דהמנחה הויא 'תדיר', והמוסף 'אינו תדיר'.

ומ"מ כתב המג"א, דכאשר יש לו אפשרות להשלים בערבית את תפילת המנחה בתורת תשלומין, הדין הוא שיתפלל כעת מוסף, - ואע"פ שמבטל בזה את עיקר דין תפילת המנחה, שמעיקר הדין צריך להתפלל אותה בזמנה, - מ"מ תפילת המנחה נדחית מפני תפילת המוסף, ואע"פ שהמנחה 'תדירה', כיון שלתפילת המנחה יש תשלומין בערבית, וכנ"ל.

- ג -

אמנם יעוי' ב'דגול מרבבה' (שם, ובצל"ח ברכות כו). וב'בית מאיר' (שם) שהוכיחו מהירושלמי, שכאשר אין לו שהות להתפלל שתייהן, **יתפלל כעת מנחה, ואע"פ שמשום כך תפילת המוסף תבטל לגמרי, ודלא כדברי המג"א**

ואם יוציאו אותו לחופשי אח"כ בו ביום, יתפלל מוסף של ר"ח, - ובמוסף אולי טוב יותר לומר של ר"ח לבד (דהיינו, מוסף של ר"ח שחל בחול), מאחר שכבר יצא של שבת, - אבל בתפילות דיו"ט ושבת בשחרית ומנחה, טוב יותר לומר שניהם בחזרתו, אבל יצא גם כשאמר רק התפילה שחיסר בלא הזכרת שניהם, עכ"ל.

- ח -

הרי לן להדיא דהאגרות משה דן, לגבי מי שבשבת ר"ח התפלל מוסף של שבת בלא הזכרת מוסף ר"ח, שאולי טוב יותר שכעת יתפלל תפילת מוסף של ר"ח שחל בחול, בלא הזכרת המוסף של שבת כלל וכנ"ל, - ונראה מזה שס"ל להאגרות משה, שמקיימים בתפילת מוסף דשבת ר"ח ב' מצוות נפרדות, שרק במקרה התחברו יחדיו.

דאילו היינו מחשיבים את תפילת מוסף דשבת ר"ח, כקיום מצוה אחת וכנ"ל, אי"כ מה הצד שאם לא הזכיר בתחילה את מוסף ר"ח, אזי טוב יותר שיחזור ויתפלל כעת בנוסח של תפילת מוסף דר"ח שחל בחול, בלא הזכרת המוסף של שבת.

והרי אם הכל חשיב כקיום מצוה אחת, שמקיים את מה שתיקנו חז"ל בשבת ר"ח, להתפלל בנוסח המיוחד של שבת ר"ח, אי"כ מהיכי תיתי שיעורו לו בגוונא הנ"ל, להתפלל לכתחילה בנוסח של תפילת מוסף דר"ח שחל בחול.

[ועי' היטב שהאגרות משה כתב להדיא את הנ"ל, רק לגבי מוסף, (כיון שבזה שייך לומר, שבעצם הן ב' תפילות נפרדות, שהתחברו במקרה לתפילה אחת), - אך לגבי שחרית ומנחה דיו"ט שחל בשבת, כתב האג"מ להדיא, שאם טעה ושכח להזכיר אחד מהם, לכתחילה צריך בתפילה השנייה להתפלל עם הזכרת שניהם, (כיון דהתם ודאי שהתפילה היא תפילה אחת, ורק יש דין להזכיר בה את שבת ויו"ט)].

- ט -

אמנם יעוי' ב'הליכות שלמה' (תפילה, פט"ז 'דבר הלכה' אות ב), שהובא שהגרשז"א זצ"ל פליג על האג"מ הנ"ל, וכתב שיותר נראה שאין לחלק בין שחרית למוסף, וגם במוסף אם לא הזכיר בתחילה את שניהם, אזי בתפילה הב' שיתפלל, רצוי להזכיר את שניהם, כי יתכן דכך הוא המטבע של תפילת מוסף ביום זה לכולם ביחד, עיי"ש.

ולכא' נראה מבואר בדברי הגרשז"א הנ"ל, שמקיימים רק מצוה אחת בתפילת מוסף דשבת ר"ח, ולכן הוא דן לומר, שיתכן שכך הוא המטבע של תפילת מוסף ביום זה לכולם ביחד, - אמנם עיי"ש היטב בסברות שכתב בזה הגרשז"א, שלפ"ז יתכן לומר, שגם הוא יודה שבעצם הו' ב' מצוות נפרדות, ומי"מ יש עניין להזכיר את שניהם בתפילה הב', עיי"ש היטב ואכמ"ל בזה, ודו"ק ונפלא.

ניתן לזכות את הרבים ולהגדיל תורה ולהאדירה

ע"י הקלטת תגובות הערות והוספות

בקו 'מים זכים': 02-633-5850

[כיום ישנם כ-60 תלמידי חכמים שליט"א

המאזינים לתגובות שהתקבלו במערכת]

או"ד דבתפילת מוסף דשבת ר"ח, מקיימים רק מצוה אחת, כיון דבשבת ר"ח מעיקרא כך הייתה התקנה, להזכיר בתפילה אחת את ב' המוספים, - ולכן כשמתפללים בשבת ר"ח תפילת מוסף, מקיימים בזה רק מצוה אחת, שמקיימים את מצות חז"ל, שתיקנו להתפלל את התפילה המיוחדת של שבת ר"ח, - [ויש מקום להעמיד את צדדי החקירה הנ"ל, האם מקיימים ב' מצוות או רק מצוה אחת, גם בעוד נוסחאות אחרות, אך אכמ"ל].

- ו -

והנה אי נימא כהצד הא' בחקירה הנ"ל, דבתפילת מוסף בשבת ר"ח, מקיימים ב' מצוות וכנ"ל, - אי"כ יש מקום לדון ולומר, שבשבת ר"ח אם אחד בשגגה לא התפלל מוסף ומנחה עד סמוך לשקיעה, - וכעת נשאר לו זמן להתפלל מבעוד יום רק תפילה אחת, או מוסף או מנחה, - אזי יתכן שבכה"ג גם לדברי הדגול מרבבה והבית מאיר הנ"ל, שבשאר שבתות השנה ס"ל, שבכה"ג יתפלל מנחה ולא מוסף, - אך מ"מ בשבת ר"ח יתכן דגם הם יודו להמג"א, שבכה"ג יתפלל מוסף ולא מנחה.

כיון דכל הטעם שס"ל בעלמא בשאר שבתות השנה, שבכה"ג יתפלל מנחה ולא מוסף, הוא משום דהמנחה היא תפילה תדירה, ותדיר קודם, - והיינו דלתפילת המנחה ישנה מעלה וחשיבות יותר מלתפילת המוסף.

אך בשבת ר"ח, כד נימא דמקיימים במוסף דשבת ר"ח ב' מצוות וכנ"ל, הרי **יתכן** שבי' מצוות קלות קודמות למצוה אחת חמורה, - (וכמו שהסתפק הפתחי תשובה הנ"ל, האם ב' מצוות שאינן חובת הגוף, קודמות למצוה אחת שהיא חובת הגוף, - או"ד דהתפילין שהם חובת הגוף, קודמים גם לבי' מצוות שאינן חובת הגוף וכנ"ל).

וכד נימא דבי' מצוות קלות, קודמות למצוה אחת חמורה, אי"כ יעלה שבשבת ר"ח, גם הדגול מרבבה והבית מאיר הנ"ל יודו להמג"א, שבכה"ג יתפלל מוסף ולא מנחה, כיון דבמוסף הוא יקיים ב' מצוות, ומשא"כ במנחה הוא יקיים רק מצוה אחת.

[והכא עוד עדיפא טפי מנידון הפתחי תשובה הנ"ל, כיון דהתם אם יקנה מזוזה וציצית, הרי יבטל לגמרי את מצות תפילין, - והכא אם יתפלל מוסף, הרי אכתי יהי לו תשלומין למנחה בלילה, ואכמ"ל].

- ז -

אמנם באמת יש לעי' ולפלפל טובא, האם בתפילת מוסף בשבת ר"ח, מקיימים ב' מצוות, או"ד דמקיימים בה רק מצוה אחת, - ולכא' יש מקום לומר, דנחלקו בזה ה'אגרות משה' והגרשז"א אויערבך זצ"ל, וכדלהלן.

דהנה בשו"ת 'אגרות משה' (או"ח ח"ד סי' ע, אות יד) כתב וז"ל, **'וכן באחד שטעה (ביו"ט שחל בשבת), ואמר תפילת שבת (בלא הזכרת יו"ט), - וחזר והתפלל תפילת יו"ט, ולא הזכיר של שבת, נמי מסתבר שיצא.'**

'וכן הוריתי בליובאן, כשחטפו אנשים והושיבו בבית האסורים, כדי שיתן כסף של זהב להמדינה כפי הסך שאמדו שיש לו, והיה אז שבת ור"ח שבת, ולא הניחוהו להביא סידור, ולא היה בקי בתפילת מוסף של שבת ור"ח, - (והוריתי) שיאמר תפילת מוסף דשבת שבקי לאומרה בעל פה, - כי אין מוספי ר"ח מעכבין את מוספי שבת, שלכן אין מעכבין גם בתפילות.'

ניתן לתרום להוצאות הפצת העלון, דרך עמדות 'נדרים פלוס' - [לעבור לקופות נוספות - להיכנס ל'קרבן צרכי הרבים' - ולגלול למשבצת המציינת: 'עלון מים זכים'] - הדברים נכתבו לעורר לב המעיין בלבד - הארות והערות יתקבלו בברכה בדוא"ל: a0527155442@gmail.com

להנצחת שמות לע"נ ולרפ"ש וכדו' (50@), ובכל ענייני העלון, ניתן לפנות: 1515-271-55442 (תא קולי)